

Systemgränser i miljöbedömningar inom energi- och avfallssektorerna

Mats Eklund
Industriell miljöteknik
Linköpings Universitet

Linköpings universitet
Environmental
Technology and
Management

Utvecklingen av avfallsförbränning i Sverige

- Stor expansion under 1990-talet
- Investeringsbeslut om anläggningar för avfallsförbränning
 - Långsiktiga konsekvenser – förväntad drift i 30-40 år
 - Var togs besluten?
 - På vilka grunder togs besluten?
 - Vilka miljöbedömningar gjordes?

Processpåring

- Policykontext – lagstiftning o propositioner inom energi och avfall
- Inriktning och samverkan i energi- och avfallsplaner
- Inriktning och samverkan i tillståndsprövningar
- Stöd för inriktning – länsstyrelsetjänstemän
- Samverkan, strategi och verktyg intervjuer m aktörer
- Medborgarmedverkan - intervjuer och enkät
- Vilka miljöfrågor reser medborgarna? – samrådshandlingar
- Alternativhantering

Linköpings universitet
Environmental
Technology and
Management

Finspång, Linköping, Norrköping, Jönköping, Sundsvall

Nationell policy

- Mjuka medel
 - Miljömål och hänsynsregler
- Hårda medel
 - Deponiskatt, deponiförbud o förbränningsdirektiv
- Ökad avfallsförbränning som konsekvens av deponiförbud?
- Utvecklar vi avfallshanteringen enligt avfallshierarkin?

Maktrelationer

- VU har resurser – kunskap och pengar och saknar stark motpart. Hur kan man balansera VUs makt? - Samråd som motvikt
- Medborgarna för in bredare miljösyn i de processer som är öppna för dem –
 - prövning enligt MB och DP-processer

Påverkar processens kvaliteter projektets kvaliteter? (minskad/ändrad miljöpåverkan)

- Möjligheten finns att påverka inom det som miljöprövningen behandlar – (end-of pipe, skorstenshöjd)

Investeringsbeslut med långsiktiga konsekvenser för energi- och avfallssektorn

- Var?
- Vem?
- På vilka grunder?
- Miljöbedömning?

Var?

- Lokalt av verksamhetsutövarna på projektnivå
- Allmänheten saknar insyn

Vem?

- Internt i företagen, ofta kommunala bolag med olika grad av frihet/politiskt inflytande

På vilka grunder?

- Företagsekonomisk bedömning och önskan om oberoende
- Hänvisning till EU-direktiv om avfallsförbränning och deponiförbud/deponiskatt
- Kvalificerad bedömning (miljöstrategiskt verktyg?) av avfallsmängder, förväntad politik och juridik, medborgarfrågor mm
 - Varierande djup och kvalitet (ett företag har gjort ca 60%)

Miljöbedömning

- Projektnivå - miljöprövning enligt miljöbalken
- Allmänheten för där in aspekter som inte passar in – ex inlåsning, avfallshierarki etc

Den observerade ordningen väcker frågan

- Är avfalls- och energisektorn av allmänt intresse eller att betrakta som vilken industriell aktivitet som helst?

Miljökonsekvenser

- Systemmässiga suboptimeringar
 - Avfallsförbränning i kommunalt kontrollerade bolag försvårar utnyttjande av industriell spillvärme
 - Inlåsnings effekter
 - Mycket förbränns som skulle kunna ha materialåtervunnits

Deltagandeaspekter

- Beslut med långsiktiga konsekvenser fattas i slutna sfärer om än ofta i politiskt kontrollerade (svag) organisationer
 - Allmänheten utanför

Områden för förbättring?

- Planprocesser borde ställa andra frågor (inlåsning, avfallshierarki mm) än tillståndsprövningen
- Koordination av policy-plan-projekt
- Verktyg
- Beslutsvakuum? Den verkliga utvecklingen skapar policy och inte tvärtom

